

Republika e Kosovës
Republika Kosovo – Republic of Kosovo

Këshilli i Kosovës për Trashëgimi Kulturore
Savet Kosova za Kulturno Nasledje / Kosova Council for the Cultural Heritage

FORMULAR PROPOZIMI

Paraqitja e Asetit të Trashëgimisë Kulturore për Përcaktim në Mbrojtje të Përhershme
Trashëgimi Arkeologjike, Arkitekturale, Peizazh kulturor

EMËRTIMI ZYRTAR I ASETIT TË PROPOZUAR

Shtëpi banimi (ish Akademia e Shkencave dhe Arteve)

Datimi/et (Relativ/e)

Periudha/t historike

Shekulli: XIX

Adresa: Vendndodhja, Qyteti/Fshati,

rr. Ibrahim Lutfiu, Prishtinë

Lloji i asetit të propozuar

Kategoria: Trashëgimia Arkitekturore

Nënkategoria: Monument

Numri unik

002781

Numri i regjistrimit në KKTK

Statusi i mbrojtjes ligjore të mëhershme/referenca e dokumentit/aktit nëse ka

Numri i vendimit 952/1955

Nën Mbrojtje të Përkohshme 2011,2012,2013,2014,2015

ARSYESHMËRIA RRETH VENDOSJES SË ASETIT NË MBROJTJE TË PËRHERSHME

Shtëpia e banimit ish Akademia e Shkencave dhe Arteve (ish-ASHAK-u), gjendet në pjesën qendrore të 'qendrës historike' të Prishtinës. Ndërtesa paraqet një shembull të ndërtimit të shtëpive qytetare të Prishtinës në shek. XIX dhe është vepër e rëndësishme e zhvillimit të arkitekturës së banimit dhe peizazhit kulturor-historik të qytetit të Prishtinës.

Shtëpia edhe pse nga pamja origjinale e saj ka pësuar transformime gjatë viteve, ajo në përbërjen e saj posedon elemente karakteristike ndërtimore të kohës dhe paraqet vlera të rëndësishme arkitekturore, artistike, historike, teknike dhe shoqërore.

Kjo shtëpi paraqet zgjidhje karakteristike të konstruksionit të çardakut qendror, të mbështetur në gjashtë shtylla autentike. Shtëpia ka strehë karakteristike të gjera të mbështetura në pajanta që vlen të përmendet si arritje teknike për kohën.

Kriteret e përzgjedhjes sipas së cilave është propozuar aseti

Vlera historike - *Shtëpia e banimit ish ASHAK-u daton që nga shek. XIX dhe paraqet shembull të rrallë të arkitekturës së vjetër qytetare të banimit. Të dhënat flasin se shtëpia ishte njëra prej bujtinave të shumta në Prishtinë. Ishte pronë e Tefik Rushit Mirashit dhe e familjes Domaniku. Hapësirat e kësaj ndërtese gjatë një periudhe kohore janë përdorur nga Akademia e Shkencave dhe Arteve të Kosovës, kurse sot përdoren si zyre të Shoqatës të të Burgosurve Politikë.*

Bashkëngjitur: Lista e të dhënave dhe dokumentacioni

1. Të dhënat mbi lokacionin e asetit
2. Të dhënat mbi asetin
3. Propozim deklarata e rëndësisë
4. Gjendja e asetit
5. Dokumentacioni përcjellës

Pranimi

Nr. protokolit .../.../... Dt..../.../.....

Zyrtari përgjegjës

Emri Nënshkrimi

1. LOKACIONI I ASETIT

Komuna, Qyteti/Fshati/Adresa

Prishtinës, Prishtinë, Rr. Ibrahim Lutfiu

Qyteti i Prishtinës shtrihet në pjesën Juglindore të Kosovës, në lartësi mbidetare prej 500 metrave. Duke pasur pasuri natyrore dhe pozitë të rëndësishme gjeografike, është edhe udhëkryq i rrugëve nga Perëndimi, Lindja dhe Veriu i Ballkanit. Historia e këtij regjioni daton prej mileniumit të IV para lindjes së Krishtit, Neolitit, epokës së gurit dhe bronzit.

Për herë të parë Prishtina përmendet në kontaktet raguziane të shek XIII. Në fund të shekullit të XIV, gjatë sundimit Otoman, Prishtina u zhvillua si një vend urban me ndikim oriental me tipe të ndryshme të ndërtesave, si: Xhamia, hamame, shitore dhe shtëpi. Ishte vend i rëndësishëm për kulturë, art, tregti, religjion dhe rrugë për karvanë (caravan routes).

Prishtina pas Luftës së Dytë Botërore, u bë qytet i rëndësishëm si në aspektin ekonomik ashtu edhe në atë administrativo-politik, që solli deri te shpallja e saj si qendër administrative e Kosovës më 1947. Gjatë 50 viteve të fundit, qyteti i vjetër ka pasur një zhvillim të shpejtë dhe të pakontrolluar, por një numër i ndërtesave të rëndësishme janë ende të ruajtura.

Shtojcë 1: A4-Harta e lokacionit të asetit në territorin e Komunës përkatëse

Koordinatat gjeografike - Latituda/Longituda (KosovaNewRef I)

N – 42° 39' 59.96"

E – 21° 10' 1.02"

Përshkrimi tekstual i situacionit të asetit të propozuar, me linjëzim të perimetrit territorial dhe zonës rrethuese për mbrojtje /buffer zone

Ndërtesa e Akademisë Shkencave dhe Arteve gjendet në bërthamën e qytetit të vjetër të Prishtinës, në afërsi të Hamamit të Madh (shek. XV), Sahat Kullës (shek. XIX), Xhamisë së Mbretit, kompleksit të banimit Emin Gjikut dhe Gjimnazit Sami Frashëri.

Perimetri i asetit të propozuar: 0,432 ha

Zona rrethuese për mbrojtje/Buffer zone: _____ ha

Sipërfaqja totale: _____ ha

Hartat dhe planet e situacionit

Shtojcë 2:

- *Planet e situacionit me shenjëzim të kufirit perimetral dhe zonës rrethuese P=1:500 dhe 1:200 (nëse është e aplikueshme).*
- *Planet kadastrale të asetit të propozuar për mbrojtje.*
- *Harta topografike në shkallë të gjerë, me shenjëzim të kufirit perimetral të asetit dhe zonës së mbrojtur rreth tij (buffer zone), gjeo-referencat në min. tri pika, koordinatat, shënimi i përpjesës, orientimi, projeksioni, emri i pronarit dhe data.*
- *Me qëllim të përfshirjes së asetit në GIS, informatat gjeografike digjitale për kufirin e perimetrit të asetit dhe zonës rreth tij të paraqiten në formë vektoriale.*

2. PËRSHKRIMI I ASETIT

Përshkrimi i elementeve përbërëse të asetit, përfshirë ndërtesën/strukturën apo ndërtesat/strukturat, stratigrafinë dhe elementet tjera ndërlidhëse me asetin

Gjatë viteve 1964-1965 për shkak të rrezikimit dhe dëmtimeve të mëdha, ndërtesa në tërësi është ri konstruktuar me përdorim të materialit të ri. Janë bërë disa ndryshime për shkak të funksionit (shkallët hyrëse), muret ndarëse, qerpiçët janë zëvendësuar me blloqe dhe është rregulluar oborri. Para rikonstruktimit të ndërtesës ekzistuese, ndërtesa ishte e ndarë në dy tërësi të pavarura, me hyrje të veçanta në përdhese dhe kat. Me rikonstruktimin ndërtesa është bashkuar dhe i është ndërruar funksioni. Nga ndërtesa e banimit është adaptuar për zyre.

Dy fasada janë të orientuara kah rruga, kurse dy kah oborri. Oborri është i rrethuar me mure të larta prej qerpiçit dhe i mbuluar me tjegulla të argjilës. Në mure rrethuese gjenden hapjet të cilat nga rruga janë të siguruara me grilla prej druri.

Ndërtesa ka etazhitet përdhes dhe kat, baza e së cilës është drejtkëndëshe në njërën anë e tërhequr kah oborri prej 1.15 m. Konstruksioni i katit bondruk me mbushje me tulla poroze.

Në përdhese muret janë masive prej tullës së plotë, trashësia është 38cm, përveç dy pjesëve të murit të cilat janë prej gurit të papërpunuar. Përdhese është e mbyllur nga të dy rrugët dhe ndriçimi është realizuar prej oborrit. Veranda në përdhese është vitrifikuar dhe prej hapësirës brenda oborrit përmes shkallëve të drurit hyhet në çardak të katit i cili nga ana e oborrit ka rrethojë të drurit. Konstruksioni i çardakut mbështetet në gjashtë shtylla autentike të vendosura në shputa të betonit, kurse lartë ka jastëkun e drurit. Kati përdhese formohet prej hajatit të hapur dhe katër mjediseve të cilat nuk kanë ndërlidhje në mes veti por ndërlidhen vetëm përmes hajatit,

ndërsa kati shquhet me çardakun qendror të hapur të vendosur mbi hajat, me ndërlidhje përmes shkallëve një kriheshe prej druri të cilat zhvillohen në hapësirën e hajatit dhe gjashtë mjediseve të ndërlidhura përmes çardakut. Struktura e çatisë si konstruktion përmbyllës i shtëpisë në rrafshin statik, është solide dhe e ndërtuar me lende druri. Për nga forma çatia është katërujës. Çatia ka strehë të gjerë të njëfishtë dhe të hapur të punuar prej druri, të mbështetura në pajanta të pjerrëta që qojnë peshën e strehës në faqen përbri me rast krijohet një zgjidhje dinamike e cila gjallëron pamjen e ndërtesës. Streha e çatisë për shkak të gjerësisë, në kënde zhvillohet me akordim gjysmë rrethor.

Hapësirat e kësaj ndërtese gjatë një kohe janë përdorur nga Akademia e Shkencave dhe Arteve të Kosovës, kurse sot përdoren si zyre të Shoqatës të të Burgosurve Politik.

Ndërtesa paraqet një shembull të ruajtur të arkitekturës tradicionale të shekullit XIX, me vlera të larta artistike.

Shtojcë 3: Dokumentacioni teknik i gjendjes aktuale të ndërtesës/strukturës, ndërtesave/strukturave kryesore të asetit të propozuar për mbrojtje, përfshirë planimetritë dhe prerjet kryesore, fasadat karakteristike, perspektivat, dhe fotografitë karakteristike të enterierit dhe eksterierit.

Funksioni (përdorimi) aktual /Shfrytëzuesi/t/Pronësia e ndërtimeve dhe tokës

Funksioni aktual: Aseti është i destinuar për nevoja të veprimtarisë së organizatës jo qeveritare Shoqata e të burgosurve politik.

Pronari: Pronë individuale: Eshref Ademi, Tefik Mirashi

Shfrytëzuesi: Shoqata e të burgosurve politik

Zhvillimi historik dhe kronologjik i asetit

Shtëpia daton që nga shek. XIX dhe paraqet shembull të rrallë të arkitekturës së vjetër qytetare të banimit. Të dhënat flasin se shtëpia ishte njëra prej bujtinave të shumta në Prishtinë. Ishte pronë e Tefik Rushit Mirashit dhe e familjes Domaniku.

Gjatë viteve 1964-1965 për shkak të dëmtimeve të mëdha ndërtesa në tërësi është ri konstruktuar me material të ri. Gjatë këtyre intervenimeve janë bërë disa ndryshime për shkak të funksionit të ri (shkallët hyrëse, muret ndarëse), qerpiçët janë zëvendësuar me bllok dhe është rregulluar oborri. Ndërtesa origjinale ishte e ndarë në dy tërësi të pavarura me hyrje të veçanta, të cilat gjatë rikonstruktimit janë bashkuar për t'iu përshtatur funksionit të ri.

Viteve 80-ta e deri në vitin 1994 pas ndërhyrjes së policisë serbe në selinë e Akademisë u pamundësua puna e Akademisë në ndërtesë.

Që nga ai vit e deri në vitin 1999 e ka shfrytëzuar Enti Komunal për Mbrojtjen e Monumenteve.

Pas luftës nga viti 1999 - 2010 ka qenë nën shfrytëzimin e Akademisë së Shkencave dhe Arteve të Kosovës (ASHAK-u).

Nga viti 2010 shfrytëzohet nga Shoqata e të Burgosurve Politik.

3. PROPOZIM DEKLARATA E RËNDËSISË NË PËRPUTHJE ME ATRIBUTET DHE VLERAT

Shtëpia e banimit ish Akademia e Shkencave dhe Arteve (ish-ASHAK-u), gjendet në pjesën qendrore të 'qendrës historike' të Prishtinës. Ndërtesa paraqet një shembull të ndërtimit të shtëpive qytetare të Prishtinës në shek. XIX dhe është vepër e rëndësishme e zhvillimit të arkitekturës së banimit dhe peizazhit kulturor-historik të qytetit të Prishtinës.

Shtëpia edhe pse nga pamja origjinale e saj ka pësuar transformime gjatë viteve, ajo në përbërjen e saj posedon elemente karakteristike ndërtimore të kohës dhe paraqet vlera të rëndësishme arkitekturore, artistike, historike, teknike dhe shoqërore.

Kjo shtëpi paraqet zgjidhje karakteristike të konstruksionit të çardakut qendror, të mbështetur në gjashtë shtylla autentike. Shtëpia ka strehë karakteristike të gjera të mbështetura në pajanta që vlenë të përmendet si arritje teknike për kohën.

Vlera historike - *Shtëpia e banimit ish ASHAK-u daton që nga shek. XIX dhe paraqet shembull të rrallë të arkitekturës së vjetër qytetare të banimit. Të dhënat flasin se shtëpia ishte njëra prej bujtinave të shumta në Prishtinë. Ishte pronë e Tefik Rushit Mirashit dhe e familjes Domaniku. Hapësirat e kësaj ndërtese gjatë një periudhe kohore janë përdorur nga Akademia e Shkencave dhe Arteve të Kosovës, kurse sot përdoren si zyre të Shoqatës të të Burgosurve Politikë.*

Vlera artistike – *Shtëpia e banimit ish ASHAK-u paraqet një shembull të ruajtur të arkitekturës tradicionale të shekullit XIX, me vlera të larta artistike. Shtëpia origjinale e banimit ish ASHAK-u i takonte tipit të shtëpive qytetare me çardak qendror të ndërtuar në dy kate me zhvillime kompozicionale të ndryshme njëra me tjetrën. Gjatë viteve 1964-1965 për shkak të dëmtimeve të mëdha ndërtesa në tërësi është rikonstruktuar me material të ri. Gjatë këtyre intervenimeve janë bërë disa ndryshime për shkak të funksionit të ri (shkallët hyrëse, muret ndarëse), qerpiçët janë zëvendësuar me bllokë dhe është rregulluar oborri.*

Ndërtesa origjinale ishte e ndarë në dy tërësi të pavarura me hyrje të veçanta. Pas rikonstruktimit dy tërësitë e veçanta janë bashkuar për t'iu përshtatur funksionit të ri.

Struktura e çatisë si konstruksion përmbyllës i shtëpisë në rrafshin statik, është solide dhe e ndërtuar me lëndë druri. Për nga forma çatia është katërujëse. Çatia ka strehë të gjerë të njëfishtë dhe të hapur të punuar prej druri, të mbështetura në pajanta të pjerrëta që qojnë peshën e strehës në faqen përbri, ku krijohet një zgjidhje dinamike e cila gjallëron pamjen e ndërtesës. Streha e çatisë për shkak të gjerësisë, në kënde zhvillohet me akordim gjysmë rrethore.

Shtëpia shquhet me drugdhendje, dritare me variacion të dukshëm kryesisht të ndërtuara në struktura prej skeletit të drurit të grupuara në njësi dyshe dhe treshe, nga jashtë të mbuluara me rrjetë druri të dekoruar.

Vlera shoqërore - *Shtëpia e banimit ish ASHAK-u ka vlerë të madhe materiale dhe shoqërore, të dy këto lloje vlerash që përmbushen në mënyrë reciproke. Ndërtesa është dëshmi e vlerave të shumta të natyrës shoqërore, si dinjiteti njerëzor, mikpritja, besnikëria, janë vlera morale që janë krijuar në epokat e mëparshme të cilat mbesin edhe sot aktuale.*

4. GJENDJA E ASETIT/ FAKTORËT NDIKUES DHE RREZIKU

- *Përshkrimi i gjendjes teknike: Ndërtesa në përgjithësi ka ruajtur formën dhe një pjesë të materialit origjinal dhe është në gjendje të mirë fizike. Konstruksioni i kulmit dhe mbulesa janë të dëmtuara dhe kulmi pikon në disa vende. Po ashtu ne përdhes ka lagështi.*
- *Faktorët ndikues ndaj aseti: Shtrirja pranë rrugës kryesore ‘ Nazim Gafurri’, afërsia në pjesë të caktuara në pikën zero me këtë rrugë, paraqet kërcënim të vazhdueshëm për stabilitetin e strukturës së Shtëpisë. Trafiku i dendur që zhvillohet në këtë rrugë ndot ajrin në masë të konsiderueshme. Presionet e zhvillimeve bashkëkohore ndikojnë në prishjen e siluetës të ndërtesave të Trashëgimisë Kulturore.*

5. DOKUMENTACIONI PËRCJELLËS

- *Fotografi dhe material audiovizuel, në formë të shtypur dhe dixhitale.*
- *Kopje e Formularit standard të regjistrimit të asetit në Inventarin e Trashëgimisë Kulturore (ID Kartela).*
- *Kopje e Aktit të mëhershëm mbi statusin ligjor të asetit.*
- ***Shtojcë 1**, A4-Harta e lokacionit të asetit në territorin e Komunës përkatëse, në formë të shtypur dhe dixhitale.*
- ***Shtojca 2**, Planet e situacionit të asetit me shenjëzim të kufirit perimetral dhe zonës rrethuese, $P=1:200$ dhe $P=1:500$, në formë të shtypur dhe dixhitale.*
- *Plani kadastral i asetiit të propozuar për mbrojtje dhe zonës rreth tij, me paraqitjen e të dhënave për parcelat, shfrytëzuesit/pronarët dhe përdorimi i tokës.*
- *Harta topografike në shkallë të gjerë, me shenjëzim të kufirit perimetral të asetit dhe zonës rreth tij (buffer zone), në formë të shtypur dhe dixhitale.*
- *Informatat gjeografike dixhitale për kufirin e perimetrit të asetit dhe zonës rreth tij të paraqiten në formë vektoriale.*
- ***Shtojcë 3:** Dokumentacioni teknik i gjendjes aktuale të ndërtesës/strukturës, ndërtesave/strukturave kryesore të asetit të propozuar për mbrojtje, në $P=1:200$, përfshirë planimetritë dhe prerjet kryesore, fasadat (pamjet) karakteristike, perspektivat, dhe fotografitë karakteristike të enterierit dhe eksterierit.*

6. PËRGATITJA E FORMULARIT

Institucioni: *QRTK - Prishtinë*

Hartuesit e formularit: *Merita Gorani Bajri Ing. dipl. Ark.*
Agim Halili Tek. ndërtimtarisë - konzervator

Personi i autorizuar:

Adresa dhe kontakti: *rr. Agim Ramadani, 10 000 Prishtinë*

Data: .../.../.....

Nënshkrimi: